

Izveštaj o terorizmu po zemljama za 2015, 2. jun 2016.

KOSOVO

Pregled: Pretnja od nasilnog islamskog ekstremizma polako raste na Kosovu od sukoba 1999. godine delimično uz pomoć finansiranja preko stranih organizacija koje propagiraju ekstremističke ideologije. Oko 250 do 300 stranih terorističkih boraca sa Kosova otputovalo je za Siriju i Islamsku državu Irak i Levant (ISIL) ili Al -Nusra front od kojih je njih 50 poginulo. Nasilne ekstremističke grupe koristile su društvene medije za širenje propagande i regrutovanje sledbenika. Na Kosovu u 2015. godini nije bilo terorističkih incidenata, iako je policija uhapsila lica koja se sumnjiče za planiranje ovih napada. Vlada Kosova je u septembru usvojila Sveobuhvatnu strategiju i Akcioni plan za borbu protiv nasilnog ekstremizma. Strategija za borbu protiv nasilnog ekstremizma i Akcioni plan propisuju petogodišnju mapu puta za stavljanje pod kontrolom rastuće pretnje od nasilnog ekstremizma preko sveobuhvatnog vladinog pristupa naglašavajući važnu ulogu lokalnih aktera i građanskog društva. Iako su relevantni vladini i nevladini akteri izrazili spremnost i posvećenost da primene svoje propisane akcione mere, nepostojanje kapaciteta i dovoljan budžet su predstavljali problem.

Finansiranje borbe protiv nasilnog ekstremizma je omogućeno preko toga što je Kosovo određeno kao pilot zemlja Globalnog fonda za angažovanje zajednice i otpornost (GCERF) koji bi mogao značajno da ojača vladin kapacitet da sproveده Akcioni plan Strategije za borbu protiv nasilnog ekstremizma, ali će proces zahtevati blisko angažovanje SAD-a kako bi se osiguralo da vlada ispunjava rigorozne rokove i standarde potrebne da uveća svoje raspoređivanje prihoda fondovima GCERF. Uprava za borbu protiv terorizma Kosovske policije (KP) je uvećala svoje istražne kapacitete uvećanjem broja osoblja i razvijanjem jedinice za borbu protiv visokotehnološkog kriminala.

Vlada Kosova je nastavila saradnju u borbi protiv terorizma sa Sjedinjenim Američkim Državama. Sjedinjene Američke Države su mentorisale i pomogle policiji i pravosudnim institucijama u aktivnim slučajevima antiterorizma. Preko programa za kontrolu izvoza i bezbednost granica (EXBS), Međunarodnog programa pomoći i obuke u krivičnim istragama (ICITAP), Programa za razvoj, pomoć i obuku tužilaštva u prekomorskim zemljama (OPDAT), Kancelarije za saradnju u oblasti odbrane (ODC), Sjedinjene Američke Države su obezbedile mogućnosti obuke o različitim aspektima u oblasti borbe protiv terorizma i borbe protiv nasilnog ekstremizma.

Pošto je bezbednosna i politička situacija na severu Kosova nastavila da ograničava vladinu sposobnost da vrši svoju vlast u toj regiji, Nato kosovske snage (KFOR) i Misija vladavine prava Evropske unije (EULEX) radili su sa KP da održavaju bezbedno i sigurno okruženje i jačaju vladavinu prava uključujući i na granicama. Sposobnost Kosova da vrši svoju vlast na severu se poboljšala od potpisivanja Briselskog sporazuma 2013. za normalizaciju odnosa sa Srbijom, ali dve zemlje još uvek moraju u potpunosti da implementiraju sporazum. Iako Kosovo i susedna Srbija ne sarađuju obično o antiterorističkim pitanjima, vlade imaju od 2013. plan Integriranog upravljanja granicom (IBM) i učestvovali su zajedno u programima obuke koje su sponzorisale Sjedinjene Američke Države.

Kosovo je član Globalne koalicije za borbu protiv ISIL-a i preduzelo je korake da pruži podršku raznim nastojanjima u okviru granica svojih sposobnosti. Ono se prvenstveno usredsredilo na zaustavljanje protoka stranih terorističkih boraca, kao i na praćenje i ograničavanje finansiranja terorističkih grupa. Kosovo nije član Ujedinjenih nacija, međutim, Vlada Kosova se obavezala da jednostrano primeni Rezolucije Saveta Bezbednost 2170 i 2178.

Teroristički incidenti 2015: Kosovska policija je uhapsila petoricu kosovskih Albanaca 11. jula zbog pokušaja sa zatruju primarni izvor vodosnabdevanja za Prištinu, jezero Badovac. Policija je uhapsila trojicu muškaraca nakon što su ih policajci koji su patrolirali oko rezervoara ugledali kako se ponašaju sumnjivo na obalama jezera. Kosovska policija je nakon toga uhapsila još dvojicu osumnjičenih. Dvojica osumnjičenih su se borila za ISIL u Siriji. Sva petorica su optužena za delo terorizma.

Zakonodavstvo, sproveđenje zakona i bezbednost granica: Zakonodavni okvir Kosova dovoljan je za sudsko procesuiranje lica osumnjičenih za vršenje ili potpomaganja terorističke aktivnosti, ali tužiocu nemaju dovoljno iskustva u procesuiranju takvih predmeta. Zvaničnici Kosova prepoznali su potrebu za poboljšanjem saradnje među svim agencijama.

Kosovo ima sveobuhvatni pravni okvir koji obuhvata sve krivične aspekte koji se odnose na terorizam. Krivični zakonik Kosova rukovodi se UN-ovim modelom za krivično zakonodavstvo o borbi protiv terorizma i kao krivično delo kategorije sve vidove terorizma, uključujući izvršenje, saučesništvo, potpomaganje, retrutovanje, obuku i podsticanje na izvršenje čina terorizma. Takođe se kao krivično delo definiše skrivanje ili neprijavljinjanje terorista ili terorističkih grupa, organizovanje i učestvovanje u terorističkim grupama i pripremanje terorističkih dela protiv ustavnog poretku i bezbednosti države Kosovo. Njime se teroristička grupa definiše kao strukturirana grupa više od dva lica, formirana tokom određenog vremenskog perioda i koja dogovorno dejstvuje radi vršenja terorizma. Pored toga, Zakonom o krivičnom postupku se organima vlasti daju sva potrebna ovlašćenja da istražuju i procesuiraju takve slučajeve, uključujući mogućnost korišćenja tajnih mera kao što su prisluškivanje, rad prikrivenih islednika, objavljinjanje finansijskih podataka i presretanje računarskih komunikacija. Njime se nadalje organima vlasti daje fleksibilnost da istražuju kriminalne aktivnosti u fazi planiranja u cilju sprečavanja krivičnih dela i terorističkih akata. Zakonom o krivičnom postupku takođe se sudovima Kosova omogućava da prihvataju dokaze iz drugih zemalja, čime se omogućava sudsko gonjenje međunarodnog terorizma na Kosovu. Ovim okvirom se nadležnim organima vlasti obezbeđuju mehanizmi potrebni za borbu protiv svih vidova terorizma. Kosovski zakon takođe kriminalizuje pridruživanje stranoj vojsci, policiji ili paramilitarnoj formaciji u oružanim sukobima van teritorije Kosova i povezanu propagandu. Zaprečena kazna u osuđujućim presuda za ove optužbe se kreće u rasponu do 15 godina zatvora.

Skupština Kosova je usvojila zakon o zabrani pridruživanja u stranim sukobima 12. marta koji je stupio na snagu 18. aprila. Do kraja godine nije izvršeno nijedno hapšenje shodno ovim zakonom.

Vlasti nisu imale iskustva u rešavanju terorističkih predmeta i komunikacija i deljenje informacija među agencijama je ostao izazov. Uprava Kosovske policije za borbu protiv terorizma koja je odgovorna za istrage u borbi protiv terorizma ima ograničenja u resursima koji sprečavaju njenu sposobnost da prati

osumnjičena lica. Zakon propisuje Specijalno tužilaštvo Kosova u čijem sastavu je međunarodno i lokalno osoblje koje ima isključivu nadležnost u predmetima terorizma. Tužoci su učinili značajna poboljšanja u protekloj godini kada je reč o rukovanju predmetima koji se odnose na terorizam.

Državni sekretarijat je podržao programe s Ministarstvom pravde da mentorše policiju i tužioce. Kosovo je članica Regionalnog centra za pomoć pri verifikaciji i implementaciji kontrole naoružanja (RACVIAC), organizacije Jugoistočne Evrope koja se fokusira na bezbednosno povezana pitanja, uključujući terorizam. Predstavnici s Kosova su učestvovali na aktivnostima programa obuke i konferencijama o temama povezanim s borbom protiv terorizma koje su sponzorisale Sjedinjene Američke Države i Evropska unija.

Kosovo izdaje biometrijska putna i lična dokumenta od 2013. Svi glavni granični prelazi, uključujući Međunarodni aerodrom Priština su opremljeni sa kompjuterizovanom opremom za identifikaciju krivotvorenih/prepravljenih dokumenata za koje se redovno ažurira baza podataka s informacijama iz ostalih zemalja. Kosovska granična policija redovno ažurira spisak „STOP/WATCH“ (zaustavi/prati) osoba koje se sumnjiče da su povezane s terorizmom ili kriminalnim aktivnostima i imala je više od 1,700 pretraživanja 2015. Međutim, elektronski sistem upravljanja granicom nema komunikacionu vezu sa INTERPOL-om i ne funkcioniše uvek propisno. Kosovo nije član Ujedinjenih nacija, INTERPOL-a ili EUROPOL-a. Misija Ujedinjenih nacija i Misija vladavine prava Evropske unije služe kao kosovski posrednici s tim organizacijama, usporavaju saradnju i sprečavaju Kosovo da pristupi sistemu za praćenje terorista, njihovih aktivnosti i finansiranja. Kosovo se prijavilo za članstvo u INTERPOL, ali se tome protivi Srbija i ostale zemlje koje nisu priznale Kosovo.

Granična policija Kosova i Uprava za borbu protiv terorizma koriste biometrijsku opremu za registraciju sumnjivih stranaca koji ulaze ili se prijavljuju za prinadležnosti na Kosovu, kao i domaće građane koji mogu biti povezani sa terorizmom. Zakon o kontroli granice obavezuje avio-kompanije da Kosovu unapred podnesu informacije o imenima putnika, a Kosovska granična policija koristi ove informacije. Kosovska granična policija primenjuje specifične tehnike profilisanja da identificuje osobe koje pokušavaju da putuju u Siriju i Irak da se pridruže ISIL-u. Kosovska granična policija je 2015, u saradnji sa regionalnim zemljama i Turskom identifikovala i sprečila najmanje deset takvih osoba da napuste Kosovo i predala ih Upravi Kosovske policije za borbu protiv terorizma. Uz podršku SAD-a, Kosovska granična policija revidira svoj nastavni plan i program koji je koristila za obučavanje graničnih policijskih službenika da se usredsredi više na ranu identifikaciju osoba povezanih sa terorizmom. Anti-teroristički program podrške Državnog sekretarijata SAD-a podržao je učešće Kosova u nizu kurseva povezanih sa bezbednošću granica koji su imali za cilj da se pozabave pitanjima putovanja odnosno odlaska stranih terorističkih boraca.

Suđenja su u toku za nekoliko od 59 osumnjičenih uhapšenih u avgustu 2014. Tokom najveće anti-terorističke operacije koju je do tadašnjeg dana sprovela vlada Kosova. Podignuto je tri optužnica protiv 33 pojedinaca. Mnogi okrivljeni su se izjasnili krivim po optužbama za koje su se teretili. Kosovski tužiocu su podigli optužnice protiv još šest pojedinaca 2015. koje je uhapsio EULEX u junu 2014. u vezi sa odvojenim slučajem. Istrage su u toku protiv još desetine ostalih lica, uključujući nekoliko imama. Tokom 2015. kosovske vlasti su otvorile još dvadeset novih slučaja protiv 45 osumnjičenih. Policija je uhapsila

14 od ovih osumnjičenih. Kosovka policija je 11. jula uhapsila petoro lica blizu Prištine pod tačkama optužbe za terorizam. Italijanska policija je 1. decembra uhapsila i izručila dva kosovska Albanca i Kosovska policija je uhapsila treće lice na Kosovu koje se sumnjiči da je član terorističke celije koja je pretila papi i bivšem ambasadoru SAD-a na Kosovu.

Kosovski ministar unutrašnjih poslova je oktobra 2015. doneo izvršnu naredbu otkazujući licence za šesnaest NVO zbog sumnje da su regrutovali za ISIL i zbog distribuiranja ekstremističke propagande.

Kosovo je pokazalo političku volju u rešavanju pretnji koje se odnose na terorizam i država poseduje pravni okvir da to učini. Međutim, nacionalne institucije – uključujući istražne i tužilačke elemente- imaju ograničene kapacitete, resurse i iskustvo u rešavanju slučajeva terorizma na efikasan način.

Sprečavanje finansiranja terorizma:

Kosovo nije članica Operativne grupe za finansijske aktivnosti (FATF). Kosovska finansijska obaveštajna jedinica (FIU) radila je na tome da postane članica Egmont Grupe. Kosovo ima zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma koji mu omogućava da se povinuje međunarodnim standardima protiv pranja novca i suzbijanja terorističkog finansiranja. Ovaj zakon takođe utvrđuje mehanizme primene za ispitivanje obveznika izveštavanja i usko definiše finansiranje terorizma. Međutim, nedostaje mu propisan sistem registracije i praćenja kako bi se pratile NVO koje primaju finansije od sumnjivih subjekata. Ostalo zakonodavstvo, amandmani i direktive u oblasti suzbijanja finansiranja terorizma kao i njegovi pokazateli još čekaju na usvajanje. Kosovo još uvek nije uspešno procesuiralo slučaj finansiranja terorizma ili identifikovalo ili izvršilo zamrzavanje sredstava sankcionisanog pojedinaca ili organizacija. Za dalje informacije o pranju novca i finansijskim krivičnim delima pogledajte Izveštaj o međunarodnoj strategiji za kontrolu narkotika (INCSR), Tom II, Pranje novca i finansijska krivična dela (*Money Laundering and Financial Crimes*): <http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/index.htm>.

Borba protiv nasilnog ekstremizma: Jedan o četiri strateških ciljeva u vladinoj strategiji u borbi protiv nasilnog ekstremizma je sprečavanje nasilnog ekstremizma i radikalizma koji je vlada počela da primenjuje u novembru. Ovo uključuje uzdizanje svesti o radikalizmu među akterima u zajednici i izgradnji njihovog kapaciteta da se bore protiv njega, uvećanje podrške za mlade ljude, kontra - propagiranje, uključivanje borbe protiv nasilnog ekstremizma u inicijative zajednice, preduzimanje regionalnih aktivnosti u borbi protiv nasilnog ekstremizma i uvođenje strateškog plana komunikacije. Kosovska strategija u borbi protiv nasilnog ekstremizma takođe uključuje pripremanje i promociju kontra-narativa da se oslabi legitimitet poruka ekstremista.

Kosovska strategija za borbu protiv nasilnog ekstremizma uključuje deo o „deradikalizaciji“ i reintegraciji radikalizovanih osoba. Cilj uključuje da se pomogne radikalizovanim pojedincima da odbace nasilnu ekstremističku ideologiju procenjujući rizike koji prete od strane pojedinaca koji se vraćaju iz inostranih sukoba (da uključe alternative pritvoru kada je to odgovarajuće i psihološku podršku), uzdizanje svesti unutar kazneno-popravnog sistema o rizicima koje predstavljaju zatvoreni teroristi i izgradnja kapaciteta za njihovu rehabilitaciju. Vlada je počela rad na ovom cilju u novembru.

Međunarodna i regionalna saradnja: OEBS i Odsek za sprečavanje terorizma Kancelarije UN-a za pitanja droga i kriminala obezbedili su program obuke kosovskim službenicima u organima za sprovođenje zakona, tužiocima i sudijama o temama koje se odnose na terorizam. Članstvo Kosova u mnogobrojnim regionalnim i međunarodnim organizacijama, uključujući UN blokiraju zemlje koje ne priznaju njegovu nezavisnost. Nepostojanje članstva i nepriznavanje sprečava saradnju u mnogim pitanjima uključujući borbu protiv terorizma. Nepriznavanje Kosova od strane Srbije i Bosne i Hercegovine ugrožava učešće Kosova u mnogim regionalnim inicijativama u borbi protiv terorizma.

Nekoliko kosovskih zvaničnika je prisustvovalo na Samitu u Beloj kući o borbi protiv nasilnog ekstremizma u februaru, Samitu lidera o borbi protiv ISIL-a i nasilnog ekstremizma u septembru čiji je domaćin bio predsednik Obama u Nju Jorku i na Regionalnom samitu o borbi protiv nasilnog ekstremizma koji je održan u Tirani u Albaniji u maju. Kosovo je izabранo kao zemlja korisnik Globalnog fonda za angažovanje zajednice i otpornost (GCERF) koji će finansirati inicijative na nivou zajednice koje imaju za cilj da smanje rizik radikalizacije ka nasilju.